

KADININ AİLEDEKİ STATÜSÜ VE KARAR VERME DURUMLARINA ETKİSİ

Behice ERCİ*

ÖZET

Bu araştırma, Erzurum ili belediye sınırları içinde yaşayan evli ve çocuk sahibi olan kadınlar üzerinde tanımlayıcı olarak ve kesitsel biçimde yapılmıştır. Araştırmanın evrenini Ana-Çocuk Sağlığı ve Aile Planlaması Merkezine başvuran kadınlar, örneklem grubunu ise bu kadınlar arasından rastlantısal olarak seçilen 310 kadın oluşturmaktadır.

Araştırmadan elde edilen bulgulara göre kadınların en çok kıyafet seçiminde (44.06), en az ise nikâh türünde (0.45) karar verdikleri, karar verme durumlarına yaşın etkisinin olmadığı, eğitim düzeyinin ise; sağlık sorunlarıyla ilgilenme dışındaki tüm kararlara etkisinin olduğu saptanmıştır. İstatistiksel olarak gruplar arasındaki farkın önemli ($P<0.05$ - $P<0.01$) olduğu bulunmuştur.

GİRİŞ

Kadının durumu bölgelere göre farklılıklar göstermekle beraber dünyanın hiçbir yerinde erkeklerle eşit durumda değildir (1). AHe içinde kadının en büyük sorumluluğu doğurganlık ve çocuk bakımı olarak algılanmaktadır. Çok çocuğun. özellikle de erk k çocuğun aile ve toplum içinde kadının konumunu olumlu yönde etkilediği düşünülmektedir (2) .

Yapılan bazı araştırmalar aile içinde kadının sorumluluk paylaşımında önemli role sahip olmadıkları. genellikle karar veremez ya da çok önemsiz konularda karar verebildiklerini göstermektedir (3. 4. 5).

*Atatürk Üniv. Hemşirelik Yüksekokulu Halk, Sağlığı Hemşireliği Öğretim Üyesi (Yrd.Doç.Dr).

Ailede iletişim yeterli ve açık ise aile stres durumlarıyla daha kolay baş edilmektedir. Aile üyelerinin birbirlerinin hakkına saygı göstermediği, baskı uyguladığı zaman aile sağlığı bozulmakta ve ailenin dağılmasına neden olmaktadır (6). Bu durumda toplumun sosyal, ruhsal ve bedensel sağlığını bozmaktadır. Bu nedenle sağlıklı bir toplum için kadının aile ve toplumda hak ettiği statüye kavuşması kaçınılmazdır. Kadının statüsünü yükseltmede en önemli gör v kadın olmaları nedeniyle hemşireler düşmektedir. Özellikle toplumla içiçe olan v hizmetleri gereği kadınlarla daha çok il üşürn içinde bulunan halk sağlığı hemşirelerin düşmektedir.

Bu çalışmada, ilimizdeki kadınların aile içindeki statülerini saptamak amacıyla tanımlayıcı olarak yapılmıştır.

YÖNTEM

Araştırma Erzurum ili belediye sınırları içinde yaşayan evli ve çocuk sahibi olan kadınlar üzerinde tanımlayıcı olarak ve kesitsel bir şekilde yapılmıştır. Araştırmanın evrenini Ana-Çocuk Sağlığı ve Aile Planlaması Merkezine başvuran kadınlar, örneklerin grubunu ise bu kadınlar arasından rastlanısal olarak seçilen 310 kadın oluşturmaktadır. Kadının aile içindeki statüsünü saptamak amacıyla hazırlanan anket formu dört ay süreyle örneklem grubuna uygulanmıştır. Elde edilen verilerin değerlendirilmesinde yüzdeler ve kare önemlilik testi uygulanmıştır.

BULGULAR VE YÖNTEM

Araştırma kapsamına alınan kadınların yaş gruplarına ve eğitim düzeylerine göre dağılımı tablo 1 'de verilmiştir.

Tablo i. Kadınların yaş gruplarına ve eğilim düzeylerine göre dağılımı

Yaş Grupları	Sayı	
I 5-	51	16.45
24 25-	142	45.80
34 35-	75	24.19
45 v üzeri	42	13.55
Eğitim Düzeyi ilkokul	81	26.12
mezunu değil İlkokul	115	37.10
mezunu Ortaokul	30	9.67
mezunu Lise mezunu	48	15.48
Yüksekokul mezunu	36	11.63
Toplam	310	100.00

Kadınlardan 24.42'nin 2, 24.15'nin 3, 19.01'nin 1, 14.83'nin 4, 17.53'nün de 5 ve daha fazla sayıda çocuğa sahip olduğu bulunmuştur.

Araştırma grubunu oluşturan kadınlardan 88.98'nin dini ve resmi, 7.63'nin dini, 2.91'nin de resmi nikahı olduğu saptarılmıştır. Devlet Planlama Teşkilatının yaptığı araştırmaya göre ülkemizde çoğunlukla resmi ve dini nikah (82.70) birlikte yapılmaktadır (7).

Kulu'nun yaptığı çalışmada da resmi ve dini nikah bölgelerinde 83.2. doğu bölgelerinde 65.7 olarak bulunmuştur (3).

Bizim bulgularımız verdiğimiz çalışmaların sonuçlarıyla uygunluk göstermektedir .

Tablo 2. İfadın ve erkeğin karar verme oranların den-i kentere göre dağılımı (%)

Değişkenler	İfadın	Karar Verme Oranı		Diğerleri
		Erkek	Kadın ve Erkek	
Aile dostları seçimi	1.44	26.27	61.44	0.85
Arkadaşlarıyla Alış-verişler	13.55	3~3.8	50.4	1.72
Kıyafet seçimi	24.15	9	24.13	5.93
Tasarruf	44.06	48.72	25.00	3.40
Resmi işler	31.06	29.66	44.68	2.14
konuşma hakkı	8.05	22.12	6.35	2.13
Çocuk sayısı	5.50	83.47	30.50	6.80
Eğitimi	8.47	57.20	66.94	2.98
Yardımcı Sağlık	2.57	21.01	64.80	2.16
Orunları	24.9	30.47	32.19	16.32
Doğum kontrol yöntemi	28.08	26.60	5.61	1.2
Nikah türü	21.60	17.02	41.98	9
	0.45	36.42	50.63	41.27
• Büyü], anne ve baba		7.65		

Tablo 3. Karar verme durumlarının kadınların yaş ve eğilim düzeylerine göre dağılımı

Değişkenler	Yaş		Eğilim Düzeyi	
	X ² ve P değeri		X ² ve P değeri	
Aile dostları seçimi	15.474	P>0.05	25.089	P<0.05
Arkadaşlarıyla	17.250	P<0.05	38.327	P<0.05
Alış-verişler	6.661	P>0.05	27.246	P<0.05
Kıyafet seçimi	15.812	P>0.05	28.929	P<0.05
Tasarruf	7.049	P>0.05	23.025	P<0.05
Resmi işler	11.191	P>0.05	50.647	P<0.05
konuşma hakkı	20.737	P>0.05	55.236	P<0.05
Çocuk sayısı	5.792	P>0.05	21.731	P<0.05
Çocuk eğitimi	11.582	P>0.05	38.372	P<0.05
Eğitime yardımcı	12.352	P>0.05	52.059	P<0.05
Sağlıklı, orunları	9.883	P>0.05	18.438	P>0.05
Doğum kontrol yöntemi	16.07	P>0.05	21.731	P<0.05
Nikah türü	16.078	P>0.05	56.542	P<0.05

Tablo 2'de görüldüğü gibi aile içinde kadınların karar verme oranlarının kıyafet seçimi dışındaki diğer değişkenlerde erkeklerden oldukça düşük, resmi işler dışında aile içinde eşlerin genellikle ortak karar verme oranlarının yüksek olduğu bulunmuştur.

Yaşın arkadaş ziyareti dışında kadınların karar verme (Tablo 3) durumlarına etkisinin olmadığını istatistiksel olarak gruplar arasındaki farkında önemsiz olduğu saptanmıştır.

Eğitim düzeyinin ise bütün değişkenlerde karar verme (tablo 3) durumlarının etkilediği ve istatistiksel olarak gruplar arasındaki farkında önemli olduğu bulunmuştur.

Dünyada kadının statüsünü belirlemek amacıyla yapılan alımlarda dünyadaki kadınların 60'dan fazlasının eşit olmadığı, ekonomik kısıtlı katıldığı, güvencelerinin olmadığı çocuk doğurmada seçme şanslarının olmadığı ve aile içinde erkekler eşit oranda söz hakkına sahip olmadıkları bulunmuştur (1).

Kulu'nun yaptığı çalışmada da Doğu Anadolu bölgesinde kocaların aile içinde karar verme konusunda oldukça baskın olduğunu, kadınerkek ilişkileri konusunda otoriter bir yaklaşımı benimsedikleri saptanmıştır (3).

D vlet Planlama Teşkilatının yaptığı çalışmada ise ailede rol ve statü dağılımının bir parçası olan karar alma sürecinde erkeklerin hakim olduğu, ancak birlikte karar verme eğiliminde yüksek oranda olduğu görülmüştür (7).

Ayrıca aile içi rol ve statü dağılımında erkek ve kadının görevleri açısından geleneksel tavırlarını koruduğu, kentleşim ve eğitim seviyesinin yükselmesiyle bu geleneksel rol ve statü dağılımında farklılaşma olduğu belirtilmiştir (7).

Yine yapılan bazı araştırmalar genellikle kadının aile içindeki konumunun eğitim ve ekonomik düzeyle ilgili olduğunu göstermektedir. Eğitim düzeyinin yükselmesine bağlı olarak kadınların karar verme oranlarının arttığı ve kocanın kültür düzeyinde bu durumu genellikle etkilediği bulunmuştur (2, 9).

SONUÇ

Sonuç olarak genel sosyal değişimle ilgili farklılaşmaların görüldüğü ancak geleneksel aile tutum ve davranışlarının büyük oranda sürdüğü söylenebilir. Fakat eğitim seviyesinin yükselmesi ile kadınların aile içindeki statülerinin olumlu yönde gelişliği ve kadının bağımsız karar verim oranının arttığı bulunmuştur.

Bu sonuçlar doğrultusunda kız çocuklarını okutmanın yaygın olduğu toplumumuzda kadını evi içinde ve dışında etkin hale getirebilmeyi in kadınlarımızın eğitim düzeylerinin yükselmesi ön görülür.

Kadının toplumdaki sosyal konumu iyileştikçe ve eğitim düzeyi yükseldikçe ana ve çocuk ölümleri azalacak. aile ve toplum sağlığı korunmuş olacaktır.

SUMMARY

The State of Woman in Family and Her Impact Upon Making Decision

This research has descriptively been made upon the woman who are married and got children within the borders of the municipality of Erzurum. The center of research consists of the women who have consulted to the institution of mother-child health care and family planning. as for the pattern group it consists of 310 women who were chosen among these women by chance.

According to the findings it has been fixed that the women are deciding, at most, in choosing their clothes, in the choosing, at least, of marriage and that their age had no impact upon the situation of their decision. as for the level of education except for dealing with the health problems, she has no impact upon the all decisions. It has been fixed that differences between research groups is remarkable.

KAYNAKLAR

1. Population Crisis Committee. Population briefing paper. no 20. Jun. 1988.
2. Çütünoğlu NE : Intra-Familial Relations and the woman's situation: A cross sectional study in Two Settlements. Turk, J. Popula. Stud. 13:56-64. 1991.

- 3.Kulu i : A Comparalive Analysts of Family Size Prefererices in Turkey.
Turk. S. Popul. Stud. 12.41-64. 1990.
- 4.Tezean. S .. Güçiz Doğan B : Th Extent and Causes of Mortality Among
Reproductive ag Woman on Three Dİstrctcs of Turkey. Turk. J.Popul. Slucl.
12.31-39. 1990.
- 5.Sıvacıoğlu M : Avrupa Topluluđunda Kadırı-Erkek Eđıtslzlđt ve Bunun Türk
Mevzuatı ile Kar ılaşurrlarak Deđerlendirilmesi. Aile ve Toplum. C : 1. Y : 1,5-
9. 1991.
- 6.İnanç . Hatıpoğlu S : Sağlıklı Toplum İçin Sağlıklı Aile. Ankara. s.32. 1995.
- 7.T.C. Başbakanlık Devlet Planlama Teşkilatı. Türk Aile Yapısı Araştırması
Sosyal Planlama Genel M¼d¼rl¼đ¼. Yayın No : DPT : 2313-SPGM : 421,
Yayım ve Basım ŐubM¼d.Matbaa sı Ankara. 1992.
- 8.Kağıtçıbaşı, Ç : "Value of Children. Women's Role and Fertility 3 in Abadan-
Unat : Women in Turkish Soeiety. P: 74-95. Leiden.
- 9.Özbay. F : Wornerı's Education in Rural Turkey. Sex Roles. Family and
Communily in Turkey. Ed. Çiđdem Kağıtçıba ř Bloomington :
Indiana. Indiana University Turkish Studi s Series.

